

Росен Миланов

ХРИСТИЯНСКАТА ЛЮБОВ КЪМ БОГА

СПОРЕД „СЛОВО ЗА БОЖЕСТВЕНАТА И СВЯТА ЛЮБОВ“

на бл. Теодорит Кирски

Abstract: *Rossen Milanov, Christian Love to God According to “Sermon on the Divine and Holy Love” by Theodoret of Cyrus.*

The love for God is the greatest Christian virtue and has been subject of numerous writings in Christian antiquity. In his Sermon on the Divine and holy love, blessed Theodoret of Cyrus († c. 457 AD) explores the motivation behind the supernatural deeds of biblical heroes and Christian monks, attributing them to their love for God. This love wounds sweetly, provokes a yearning for God, and feeds and warms the loving person. It introduces one into a new, eternal world. Every Christian is called to experience this love in the present world, and the perfection of this love is a process that continues throughout eternity.

Keywords: *Antiochene School, Theodoret of Cyrus, Christian Ascetics, Late Antiquity, Patristics*

В новозаветния библейски текст на два пъти християнският Бог е определен като *любов* (1 Йоан. 4:8,16)¹. И самите християни са призовани на първо място към *любов към Бога: Възлюби Господа, твоя Бог, с цялото си сърце и с цялата си душа, и с целия си разум: тази е първа и най-голяма заповед...* (Мат. 22:37–38) *Любовта не се отнася само към живота в този свят, но остава и във вечността: Любовта никога не умира* (1 Кор. 13:8); *най-велика от добродетлите е любовта* (1 Кор. 13:13). *Пораждането на любов от чисто сърце, от добра съвест и нелицемерна вяра е целта на поръчението* (1 Тим. 1:5). Съответно в християнската литература присъстват много трактати за любовта

¹ Цитатите от Священото Писание са по изданието: *Библия, или Священото Писание на Стария и Новия Завет и неканоничните книги. Нов превод от оригиналните езици.* София: Българско библейско дружество, 2013.

към Бога; има и едно много красиво и вдъхновено слово-възхвала на любовта към Бога от бл. Теодорит Кирски († ок. 457 г.) – *Слово за Божествената и свята любов*¹.

Съчиненията на бл. Теодорит може да се разделят на няколко групи: 1) екзегетически, 2) догматически и догматико-полемически, 3) апологетически, 4) исторически, 5) омилетически и 6) писма². Може би най-красивото и най-ценно в духовно отношение е Φιλότητος ἱστορία ἢ ἀσκητικὴ πολιτεία (Religiosa historia seu ascetica vivendi ratio), обикновено превеждано като *История на боголюбците*³. Към „История на боголюбците“ принадлежи и „Словото за Божествената и свята любов“ – „своеобразно философско-богословско заключение към нея. Теодорит иска да разкрие движещото начало на подвижническия живот и го намира в любовта“⁴.

Слово за Божествената и свята любов на бл. Теодорит Кирски от литературна гледна точка представлява аскетическа проповед⁵. Най-известните аскетически слова (проповеди) са тези на св. Макарий Египетски († 391) – *Духовни беседи*⁶. *Слово за Божествената и свята любов* на бл. Теодорит, освен по възвишената си тематика, прилича и по своя език и стил на изказ на беседите на св. Макарий.

И така, как е представена любовта към Бога в *Слово за Божествената и свята любов* на бл. Теодорит Кирски?

I. Мястото на любовта към Бога в християнския живот

Слово за Божествената и свята любов е допълнение, тясно свър-

¹Theodoretus Cyrensis. Λόγος περὶ τῆς θείας καὶ ἁγίας ἀγάπης (*Oratio de divina et sancta charitate*); или просто Περὶ τῆς θείας ἀγάπης (*Sources chrétiennes (SC) 257. Paris, 1979*).

²Цоневски, Илия. *Патрология. Живот, съчинения и учение на църковните отци, учители и писатели*, София: Синодално издателство, 1986, 350.

³Theodoretus Cyrensis. Φιλότητος ἱστορία ἢ ἀσκητικὴ πολιτεία (*Religiosa historia seu ascetica vivendi ratio*) (SC 234. Paris, 1977; SC 257. Paris, 1979).

⁴Флоровски, Г. *Източните отци – V–VIII век*, прев. Сл. Янакиева. София: 1998, 117.

⁵Вж. Поптодоров, Тодор. *Омилетика. Т. 2. История на проповедта*. Фототипно издание. София, 1992, 173.

⁶Предмет на словата на св. Макарий е вътрешният, духовният живот на човека, който се възвисява постепенно към Бога по пътя на съзерцателното уединение и аскетическите добродетели. *Пак там*, 174.

зано със самата *История на боголюбците*. А *История на боголюбците* е една от най-древните сборки с жития на светци от определена категория¹. В случая става дума за преподобни, т.е. монаси. Монашеството за бл. Теодорит „представлявало образ на небесното на земята и отразявало в себе си недосегаемата му чистота. Естествено, в него действали нови сили, други движещи сили, различни мотиви, получавали се резултати, поразителни в сравнение със средното житейско ниво, но напълно понятни и необходими в своята среда“². Несъмнено за великите дела на монасите от *История на боголюбците* причината е тяхната любов към Бога. В самото начало на своето *Слово за Божествената и свята любов* бл. Теодорит поставя този въпрос – за подбудите за свръхестествените дела на представените от него монаси. Става ясно, че именно това е целта на написаното от него³.

Бл. Теодорит сравнява обширно светския с монашеския начин на живот. В съзнанието на автора, който сам е водил аскетически живот, се раждат прекрасни картинни сравнения, крайната цел на които е да се изтъкне, че монасите са лишени от много утехи, характерни за живеещите в света⁴.

Сравнението между светския и монашеския живот разкрива по-добре свръхестествената причина за издържането на такива трудности от монасите – любовта към Бога: „Ако пък никой от другите хора не е в състояние да понася такива трудове, то явно е, че любовта (ὁ ἔρως) към Бога ги (аскетите – бел. м.) прави способни да се простираат отвъд пределите на естеството; и разпалвани (πυρπολούμενοι) от огън свише, с радост те търпят нападението на студа и с небесна роса смекчават зноя на лъчите“⁵. Без любовта към Бога, която притежават

¹ Вж. Ризос, Д. *Агиология*. Прев. от гръцки Г. Димитров. София, 1993, 19.

² Глубоковский, Николай. *Блаженный Феодорит, еп. Киррский. Его жизнь и литературная деятельность*. Том II. Москва, 1890, 428.

³ Вж. Theodoretus. *Oratio... 1* (SC 257, 256).

⁴ В литературен план постоянно има преминаване от едната към другата картина. Първо се показват пастирите с техните скърби и с техните утехи. После се изобразяват и монасите с техните доброволни лишения от храна и пиене. Вж. В. Theodoretus. *Oratio... 2–3* (SC 257, 256–262).

⁵ Εἰ δὲ μηδεὶς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀντισχεῖν πρὸς τοὺς τοιοῦτους πόνους δεδύνηται, δῆλον ὡς ὁ περὶ τὸν Θεὸν ἔρως ὑπερβῆναι τοὺς τῆς φύσεως παρεσκεύασεν ὄρους ἰκαί τῷ ἄνωθεν πυρσῷ πυρπολούμενοι, φέρουσιν ἀσπασίως τὴν τοῦ κρυμοῦ προσβολήν, καὶ τῇ ἐντεῦθεν δρόσῳ, τὴν τῆς ἀκτίνοσ καταπραῖνουσι φλόγα. Theodoretus. *Oratio... 4* (SC

християнските аскети, не може да се прояви търпение и следователно не може да се извършат велики дела: „Ето защо никой от нечастните на тази любов към мъдростта (за която е говорил – бел. м.) не е показал тяхното търпение“¹.

Под наименованието *Божествена и свята любов* бл. Теодорит има предвид, разбира се, любовта на човека към Бога. В *Слово за Божествената и свята любов* се говори по-малко за обекта на любовта – Бог. Той е наричан често *Възлюбен* (ὁ ἐρώμενος)². Не се поставя под съмнение Неговата любов към човека, който Го обича. Тоест Бог отговаря на любовта с взаимност. Бл. Теодорит постоянно подчертава духовната красота (τὸ κάλλος)³ на този Обект; и именно тази красота е причината за любовта към Него.

В любовта на човека към Бога може да се разграничи начален момент, който е тъждествен с началото на вярата. Възможно е, разбира се, да се говори и за много такива моменти, поради което и бл. Теодорит в края на своето *Слово* призовава своята християнска аудитория (слушателска или читателска) да приеме тази *Божествена и свята любов*⁴. Това дава основание да се мисли за придобиването на любовта като за процес, в който има възходи и степени.

II. Свойствата на любовта към Бога и действията, произтичащи от нея

Бл. Теодорит постоянно разкрива мислите, чувствата и делата на обичащия Бога човек. Той е описван като влюбен (ἐραστής). В *Слово за Божествената и свята любов* за означаване на християнската любов към Бога не се употребява единствено думата ἀγάπη. В това отношение текстът е доста разнообразен. Често присъства и думата ἔρως, като едва ли може да се наблюдава разлика в употребата на тези две думи и закономерност при избора им. При разкриването на самото желание, на копнежа от страна на човека се използват най-вече

257, 262–264).

¹ Οὐδεὶς τοίνυν τῶν ἔξω τῆς τούτων φιλοσοφίας, τὴν τούτων ἐπίδεδεικται καρτερίαν. Theodoretus. *Oratio*... 3 (SC 257, 262).

² Вж. напр. Theodoretus. *Oratio*... 4 (SC 257, 264).

³ Вж. напр. Theodoretus. *Oratio*... 4 (SC 257, 264); 18 (SC 257, 306).

⁴ Вж. Theodoretus. *Oratio*... 21 (SC 257, 312–314).

πόθος¹, φίλτρον², ἐπιθυμία³, ἀπόλαυσις⁴.

В целия текст на *Словото* на бл. Теодорит любовта се представя като разпалваща и нараняваща, като дори пряко се сравнява с огъня⁵. Много често се говори за *пламък на любовта* (ἡ φλόξ τῆς ἀγάπης)⁶; използва се и глаголът *πυρσεύω* (*възпламенявам*)⁷. Св. ап. Петър е *възпламенен от божествения копнеж*⁸. Авраам *не угасил пламъка на любовта*⁹. У Мойсей *пък желанието* (ἐπιθυμία) *станало по-силно и по-гореицо* (σφοδρότερον καὶ θερμότερον)¹⁰. Съгриващата материална храна може да се сравни с любовта към Бога, която съгрива вътрешно. Любовта дори храни (τρέφει)¹¹.

Любовта към Бога притежава и нараняващо (в определен смисъл) действие, което обаче е само и единствено положително. Св. ап. Петър е *наранен от копнежа* (τετρωμένος τῷ πόθῳ)¹². В текста се говори за *стрелите на любовта* (τῆς ἀγάπης αἱ ἀκίδες)¹³, както и за *жилата на Божествената любов* (τῆς θείας ἀγάπης τὰ κέντρα)¹⁴. Но тези *стрели на любовта към Бога*, от които са наранени и описаните в *История на боголюбците* монаси, са *сладостни*¹⁵.

Любовта действа разностранно и многообразно у тези, които са я пожелали и придобили. Най-явни и силно изразени в целия си духовен блясък са действията на любовта у християнските аскети: „Тя (любовта – бел. м.) ги храни, напоява, облича, окриля, научава ги да летят, прави ги способни да се реят по-горе от небето и доколкото е възможно, им открива Възлюбения (τὸν ἐρώμενον), с представата за

¹ Вж. напр. Theodoretus. *Oratio...* 4 (SC 257, 264).

² Вж. напр. *ibidem*.

³ Вж. напр. *Oratio...* 5 (SC 257, 266).

⁴ Вж. напр. *Oratio...* 5 (SC 257, 268).

⁵ Вж. напр. *ibidem*.

⁶ Вж. *ibidem*.

⁷ Вж. *ibidem*.

⁸ ... τῷ θεῷ πυρπολούμενος πόθῳ. Theodoretus. *Oratio...* 13 (SC 257, 292).

⁹ ... οὐκ ἔσβεσε τὸν τῆς ἀγάπης πυρσόν. Theodoretus. *Oratio...* 17 (SC 257, 300).

¹⁰ Theodoretus. *Oratio...* 5 (SC 257, 266).

¹¹ Вж. напр. Theodoretus. *Oratio...* 4 (SC 257, 264).

¹² ejusdem, *Oratio...* 10 (SC 257, 280).

¹³ *Oratio...* 4 (SC 257, 264).

¹⁴ *Oratio...* 4 (SC 257, 264); 21 (SC 257, 312).

¹⁵ Вж. *Oratio...* 20 (SC 257, 310–312): ... бяха наранени от сладките стрели на любовта... (... τοῖς γλυκέσι τῆς ἀγάπης ἐτρώθησαν βέλεσι...)

това съзерцание разпалва желанието (τὸν πόθον), възбужда привързаността (τὸν φίλτρον) и запалва най-силен пламък¹. Божествената любов, макар да е различна от човешката любов, все пак прилича по някой свои качества на нея: Защото, както увличаните от плътската любов във виждането на любимия намират храна за своята привързаност и с това усилват тази страст, така и наранените от Божествената любов, представяйки си онази Божествена и чиста красота, правят стрелите на любовта по-остри и колкото повече копнеят да се насладят, толкова по-далеч са от насищането².

Съществуват много примери в Свещеното Писание за придобиването на любовта към Бога и за нейните действия. Като такъв пример може да се посочи Мойсей. След като разказва за любовта на Мойсей към Бога, поради която той постил четиридесет дни и често се удостоявал със съзерцание на Бога, бл. Теодорит разкрива една съществена черта на тази любов – нейната ненаситност и постоянното ѝ разгоряване с още по-голяма сила. Може да става сравнение с огъня, който от прибавянето на съответен материал получава още по-голяма сила: „И колкото повече някой се занимава с Божествено-то, толкова повече разпалва пламъка на любовта“³.

Естествено е обръщането в *Слово за Божествената и свята любов* и към Свещеното Писание на Новия Завет. Фигурите, които са представени, са на двамата първовърховни апостоли Павел и Петър. Св. ап. Павел е пример за човек, изпълнен с любовта към Бога. Но първо идва обичта не на човешкия род, а на Бога, Който е изпратил Своя Син за спасението на хората⁴. Съответстващото поведение от страна на християнина включва понасянето с готовност и дори

¹ Οὗτος αὐτοὺς καὶ τρέφει, καὶ ἄρδει, καὶ περιβάλλει, καὶ πτερὰ δίδωσι, καὶ πέτεσθαι διδάσκει, καὶ τὸν οὐρανὸν ὑπερβαίνειν παρασκευάζει, καὶ τὸν ἐρώμενον ὡς δυνατὸν ἐπιδεικνυσι, καὶ τῇ φαντασίᾳ τῆς θεωρίας πурсεύει τὸν πόθον, καὶ διεγείρει τὸ φίλτρον, καὶ σφοδροτέραν ἐξάπτει τὴν φλόγα. *Oratio...* 4 (SC 257, 264).

² Καθάπερ γὰρ οἱ τῶν σωμάτων ἐρώντες ὕλην ἀπὸ τῆς θεᾶς τῶν ἐρωμένων τῷ φίλτρῳ πορίζουσι καὶ τὸν οἶστρον ἐκεῖνον χαλεπώτερον ἀπεργάζονται, οὕτως οἱ τῆς θείας ἀγάπης τὰ κέντρα δεχόμενοι, τὸ θεῖον ἐκεῖνο καὶ ἀκήρατον φανταζόμενοι κάλλος, ὄξυτέρας τῆς ἀγάπης τὰς ἀκίδας ἐργάζονται καὶ ὅσῳ πλέον ἀπολαῦσι ποθοῦσι, τοσοῦτῳ μᾶλλον τὸν κόρον ἐλαύνουσι. Theodoretus. *Oratio...* 4 (SC 257, 264).

³ Καὶ ὅσῳ ἂν τις πλέον τοῖς θεοῖς ἐνδιατρίψῃ, τοσοῦτῳ μᾶλλον ἐξάπτει τῆς ἀγάπης τὴν φλόγα. Theodoretus. *Oratio...* 5 (SC 257, 268).

⁴ Вж. Theodoretus. *Oratio...* 6 (SC 257, 270).

с желание на скърбите: „... с радост понасяме атаката на скърбите. Защото, сравнявайки житейските мъки с любовта към Господаря, ги намираме за крайно леки. Ако съберем заедно всички мними приятни неща и удоволствия с нея, то противопоставеното на тях Божествено желание показва, че те са по-несъстоятелни от сянка и по-слаби от пролетни цветове“¹.

Любовта според тълкуванието на бл. Теодорит превъзхожда всичко – и печалното, и радостното отстъпват на нея². Тя прави така, че гладът е по-приятен от всяко наслаждение, гонението е по-сладостно от покоя и т.н.³ Изобщо заради любовта скръбното изглежда радостно. Любовта се отнася към вечното и непреходното⁴.

Св. ап. Петър също е пример за любов към Бога. Бл. Теодорит привежда мястото от Евангелието според Йоан, където най-силно е показана любовта на Петър към Спасителя и където се разбират наградите, получавани от любовта (Йоан 21:15–17)⁵. Разбира се, в св. ап. Петър ясно се вижда, че любовта може да се колебае и има моменти, когато тя е силна, а има и такива, в които отслабва. Това е и една съществена разлика в любовта на Бога и любовта на хората. Бог като неизменен притежава неизменна любов, а човекът може да намали любовта си към Бога или дори да отстъпи от нея.

Любовта носи радост; за придобилия любов към Бога и скърбите са причина за радост. Така се случило, когато апостолите били преследвани от юдейския синедрион според описаното в *Деяния апостолски* (5:41)⁶. Любовта към Бога донася веселие при страданието за Любимия. Сякаш като пример за това веднага е представен св. ап. Петър при мъченическата си смърт⁷.

¹...φέρομεν ἀσπασίως τὴν τῶν ἀνιαρῶν προσβολήν. Ἀντιταλαντεύοντες γὰρ τῷ περὶ τὸν δεσπότην φίλτρῳ πάντα τοῦ βίου τὰ λυπηρά, κοῦφα λίαν εὐρίσκομεν. Κἂν τὰ θερπνὰ δὲ ἅπαντα καὶ θυμὴν δοκοῦντα κατὰ ταῦτὸν συναγάγωμεν, ἀντισταθμώμενος ὁ θεῖος πόθος σκιᾶς ἀδρανέστερα καὶ εἰρηνῶν ἀνθέων εὐφθαρτότερα δείκνυσι. Theodoretus, *Oratio...* 7 (SC 257, 272).

² Вж. Theodoretus. *Oratio...* 7 (SC 257, 274).

³ Вж. ejusdem, *Oratio...* 8 (SC 257, 276).

⁴ Вж. *Oratio...* 8 (SC 257, 276).

⁵ Вж. *Oratio...* 10 (SC 257, 284).

⁶ Вж. *Oratio...* 13 (SC 257, 290–292).

⁷ Вж. *Oratio...* 13 (SC 257, 292).

III. Новият духовен свят на божествената любов

Любовта към Бога е необикновена сила за необикновени дела. Тя обръща понятията в мисълта на човека. Благодарение на нея той започва да счита, че *царската багреница с нищо не се отличава от паяжините*¹, *телесното здраве не цени като достойно за завиждане*², *нищо определя благополучието с богатството и разкоша*³. Според мисълта на бл. Теодорит любовта към Бога прави човека, който я е придобил, неподвластен на законите, владеещи другите хора – т.е. тя го пренася в някакъв „нов свят с непознати сили и необичайни отношения. Тук действат лица, които само видимо принадлежат на земята, но всъщност превишават нейните закони и преминават в сфера, неподлежаща на тяхното влияние“⁴.

Какви са ценностите в този *нов свят* на Божествената любов? За бл. Теодорит *добродетелта и любовта към мъдростта са постоянно благо*⁵. Тяхната ценност се съзира в трайността и непреходността им, защото *времето не намалява, а увеличава тяхната сила* (на добродетелта и любовта към мъдростта – бел.м)⁶. Храна за любовта към мъдростта пък според бл. Теодорит е именно любовта към Бога⁷. Съвсем естествено е тогава, че не е възможно да се преуспява в любовта към мъдростта, без да се притежава любов към Бога⁸. Аскетите в *История на боголюбците* и представените в *Словото* на бл. Теодорит библейски фигури притежават любов към Бога. „Тази любов ги влече към Премъдростта и за Теодорит подвижниците са преди всичко „поклонници на истинската мъдрост“⁹.

В *Слово за Божествената и свята любов* присъства химн на любовта към Бога¹⁰, минаващ през цялото Свещено Писание и намиращ

¹ ... ἀραχινῶν οὐδὲν διαφέρειν ὑπολαμβάνει τὴν βασιλικὴν ἀλουργίδα... Theodoretus. *Oratio...* 14 (SC 257, 294).

² ... οὐ μακαριστὴν ἡγεῖται τὴν ὑγίειαν τοῦ σώματος... *Ibidem*.

³ ... οὐδὲ πλοῦτῳ καὶ τρυφῇ τὴν εὐδαιμονίαν ὀρίζειται... *Ibidem*.

⁴ Глубоковский, Н. *Цит. съч.*, 430.

⁵ Ἀρετὴ δὲ καὶ φιλοσοφία, μόνιμον ἀγαθόν... Theodoretus. *Oratio...* 15 (SC 257, 296).

⁶ Ταύτης ὁ χρόνος οὐκ ἀφαιρεῖται τὴν δύναμιν, ἀλλ' αὖξει τὴν δύναμιν. *Ibidem*.

⁷ Вж. *ibidem*.

⁸ Вж. *ibidem*.

⁹ Флоровски, Георги. *Цит. съч.*, 117.

¹⁰ Много подобен на химна на вярата в гл. 11 на новозаветното Послание до евре-

своя прекрасен завършек в светиите, за които вече е говорено в *История на боголюбците*. Тук Адам в своето грехопадение е пример за изгубване на любовта към Бога¹. Образци за обратното са Авел, Енох, Ной, Мелхиседек, Авраам, Исаак, Яков, Йосиф, Мойсей².

Подобно на св. ап. Павел, и бл. Теодорит прекъсва своя химн на любовта с възкликание: „И защо трябва да се продължава и да се разпростира извън мярка словото? Служейки си с Божествената любов и украсявайки се с нея, целият сонм на пророците се издигнал към най-съвършената добродетел и оставил след себе си вечнопомнена слава. А и ликът на апостолите, и сонмовете на мъчениците, като приели този огън, презрели всичко видимо и пред всичко приятно в живота предпочели безчислени видове смърт. Като възлюбили Божествената красота, като помислили за Божията любов към нас, като съзнали хилядите благодеяния, те сметнали за срам да не пожелаят онази неизречена красота и да станат неблагодарни към Благодетеля. Затова запазили своя завет с Него до смърт“³.

В една християнска проповед не може да не се призоват и слушателите (респ. читателите) към придобиването на това, за което се говори. Така постъпва и бл. Теодорит – разбира се, ако неговите думи не са били подплатени със силата на личния опит, те едва ли биха подействали на аудиторията: „Да приемем и ние тази любов и омаяни от красотата на Жениха, копнеейки за обещаните блага, подтикнати от множеството благодеяния и уплашили се да не попаднем под отговорност за неблагодарността, да започнем да обичаме и пазим Неговите закони! Понеже такава е правилото на дружбата – едно и

ите от св. ап. Павел.

¹ Вж. Theodoretus. *Oratio...* 16 (SC 257, 298).

² Вж. Theodoretus. *Oratio...* 16–18 (SC, 298–306).

³ Καὶ τί δεῖ μηκύσειν καὶ πέρα τοῦ μέτρου τὸν λόγον ἐκτείνειν ; Τῇ θεῖα γὰρ ἀγάπῃ πᾶσα τῶν προφητῶν ἢ συμμορία κεχρημένη καὶ κοσμουμένη, καὶ τὴν τελεωτάτην κατώρθωσεν ἀρετὴν, καὶ ἀειμνηστον τὸ κλέος κατέλιπε. Καὶ μέντοι καὶ τῶν ἀποστόλων ὁ χορὸς καὶ τῶν μαρτύρων οἱ δῆμοι, τοῦτο τὸ πῦρ εἰσδεξάμενοι, πάντων μὲν ὑπερείδον τῶν ὀρωμένων, πάσης δὲ ζωῆς ἡδίστης τὰ μυρία τῶν θανάτων εἶδη προείλοντο. Ἐρασθέντες γὰρ τοῦ θεοῦ κάλλους, καὶ τὸ περὶ ἡμᾶς τοῦ θεοῦ λογισάμενοι φίλτρον, καὶ τὰς μυρίας ἐνθυμηθέντες εὐεργεσίας, αἰσχρὸν ἠγήσαντο μῆτε τὸ κάλλος ἐκείνο ποθῆσαι τὸ ἄφραστον, καὶ ἀχάριστοι περὶ τὸν εὐεργέτην γενέσθαι. Τοῦτου χάριν, μέχρι θανάτου τὰς πρὸς αὐτὸν συνθήκας ἐφύλαξαν. Theodoretus. *Oratio...* 18 (SC 257, 306).

също да се обича, едно и също да се ненавижда¹. Любовта към Бога трябва да има своя плод, своето, така да се каже, доказателство – това е единението с Божествената воля и нейното следване според думите на Христос: „Ако някой Ме обича, ще спази учението Ми“ (Йоан 14:23)².

В своето *Слово за Божествената и свята любов* бл. Теодорит Кирски показва възвишеността на християнската любов към Бога, която се различава по много качества от обикновената човешка любов. В любовта към Бога присъства сладостна „болка“, а не такъв вид болка и скръб, какъвто често се вижда в човешката, земна любов. Любовта към Бога е съвършена и чиста, както е съвършен и чист нейният Обект. В нея, разбира се, присъстват много прекрасни моменти на неизказана радост от общуването с Възлюбения; но същевременно тя не познава насищане, така че да престане да бъде търсена и да привлича – усъвършенстването в любовта към Бога е безкраен процес.

В *Слово за Божествената и свята любов* бл. Теодорит говори за най-добрите представители на човешкия род в неговото време – „хора с извънредна сила на духа, поразителна твърдост на волята, самоотвержено благочестие и необятна любов към Бога и ближните“³. Повечето от днешните християни едва ли ще достигнат такава степен на любов към Бога, но все пак и те могат и са длъжни още тук, на земята да се докоснат поне в известна степен до този нов свят – света на Божествената любов.

¹ Τοῦτο καὶ ἡμεῖς τὸ φίλτρον δεξώμεθα, καὶ τῷ κάλλει τοῦ νυμφίου καταθελγόμενοι, καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐφιέμενοι, καὶ τὸ τῶν εὐεργεσιῶν ἐντρεπόμενοι πλῆθος, καὶ τὰς τῆς ἀχαριστίας δεδιότες εὐθύνας, ἀγαπῶντες δὲ φύλακες αὐτοῦ τῶν νόμων γενώμεθα. Οὗτος γὰρ ὄρος φιλίας, τὸ ταῦτα φιλεῖν, καὶ ταῦτα μισεῖν... Theodoretus. *Oratio...* 21 (SC 257, p 312–314).

² Вж. Theodoretus. *Oratio...* 21 (SC 257, 314).

³ Глубоковский, Н. *Цит. сбч.*, 432.